

Смірнова І. О.

викладач кафедри теорії

та історії держави і права

Дніпропетровського державного

університету внутрішніх справ

ЛЮДСЬКА ГІДНІСТЬ І ПРАВА ЛЮДИНИ ЯК ОСНОВА КОНСТИТУЦІЙНОГО УСТРОЮ ДЕРЖАВИ

Права людини як броня – вони захищають нас; вони як правила – говорять яким чином себе поводити; вони виступають як арбітри – ми можемо до них звертатися. Вони пропонують нам повагу і вимагають від нас ставитися з повагою до інших. Вони подібні до доброти, правди і справедливості: ми можемо мати розбіжності в думках стосовно їхнього визначення, але ми впізнаємо їх, коли бачимо, що їх порушують.

Однак права людини – це вимоги вищого рівня, які мають одну відмінність. Вони не залежать від обіцянок або гарантій іншої сторони. Право людини на життя не залежить від обіцянки іншої людини не вбивати цю людину: від цього може залежати його життя, але не право на життя. Його право на життя залежить тільки від одного: від того, що він людина.

Стаття 3 Конституції України проголошує людину, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпеку в Україні найвищою соціальною цінністю [1]. На найвищому конституційному рівні закріплюється та проголошується якісно новий підхід до розуміння взаємовідносин держави й особистості, що модифікує нові взаємовідносини між зазначеними суб'єктами, в яких на перше місце висувається людина, а не держава. Конституція України закріплює, що «права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і напрями діяльності держави. Держава відповідає перед людиною за свою діяльність. Утвердження й забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави» [1].

Досвід країн-членів Європейського Союзу показує, що розвиток правової держави безпосередньо залежить від рівня розвитку громадянського суспільства, а інтереси особи зі сфери державного функціонування все більше переміщуються у сферу активізації громадянського суспільства. Однак ця закономірність не достатньо досліджена. Водночас існує певна протидія, що має двосторонній характер. Дана ситуація не може позитивно позначитися на функціонуванні організаційно-правового механізму забезпечення прав і свобод людини та громадянина, який виступає стабілізатором правоохоронних і правозахисних відносин держави та суспільства, які розвиваються.

Існує прямий зв'язок розвитку держави, суспільства та організаційно-правового механізму забезпечення прав і свобод людини та громадянина,

який виражається в тому, що в тоталітарній державі з нестабільною політичною й економічною обстановкою не може бути досконалого організаційно-правового механізму. Основоположні права і свободи людини та громадянина – це закріплені та захищені міжнародним правом та певною державою комплекс норм і правил, які регулюють відносини людей в суспільстві. Основоположні права і свободи людини є невідчужуваними і належать кожному від народження. Реалізація прав і свобод людини та громадянина ніяк не повинна порушувати права і свободи інших осіб [3].

Отже, свобода – це така незалежність соціальних і політичних суб'єктів, яка проявляється в їх можливості робити свій вибір і діяти відповідно до особистих інтересів та мети. У сучасному світі, коли питання захисту прав людини вийшло далеко за межі кожної окремої держави, з'являється потреба у формуванні універсальних міжнародно-правових стандартів, які, в свою чергу, й вважаються основними правами людини.

На сьогодні обсяг прав і свобод людини визначається не тільки певними особливостями того чи іншого суспільства, а й розвитком загальнолюдських цінностей і культури, рівнем і ступенем інтегрованості міжнародного співтовариства. Відповідно до міжнародного законодавства всі особи, які проживають у державі-учасниці пактів або на яких поширюється юрисдикція цієї держави, набувають можливість володіти правами, передбаченими пактами, незалежно від раси, кольору шкіри, статі, мови, релігії, політичних або інших переконань, національного або соціального походження, майнового або іншого становища. Це зобов'язує всі держави, що приєдналися, привести своє національне законодавство відповідно до вимог пактів. Обов'язок держави забезпечувати права людини і громадянина виступає як головна телеологічна домінанта Конституції, і в цьому перш за все виявляється її могутній демократичний та гуманістичний потенціал [1].

Доцільно вважати, що, «громадянське суспільство» стає базисом демократичної держави тільки тоді, коли його інтереси й інтереси держави не протиставляються. Демократична держава повинна знімати суперечності, які виникають між нею і суспільством [3].

Реалізація на практиці конституційного положення про права людини як найвищої соціальної цінності передбачає стійкий економічний розвиток країни, наявність чіткої державної політики, яка є зорієнтованою на забезпечення прав і свобод людини. Світова практика свідчить, що перехідні періоди в розвитку держави й державності завжди були нестабільними, відрізнялись суперечністю громадських позицій і світоглядних орієнтирів.

У зв'язку з тим, що держава не забезпечує достатньою мірою реалізацію прав і свобод громадян, зростає їхня недовіра до держави і посилюється відчуження від влади. Такий стан речей є причиною суспільної апатії, яка викликана байдужістю, безвідповідальністю відповідних владних структур, дискримінацією і дискредитацією демократичних цінностей у суспільстві, що неодноразово відмічали соціологи в процесі аналізу настроїв

у суспільстві. Таким чином, нині реальний захист прав людини належить до найгостріших проблем української дійсності. Він є важливішим завданням не тільки функціонування, а й існування української державності. Тому слід мати на увазі, що забезпечити дотримання прав людини в Україні можливо тільки за допомогою ефективного реформування системи влади та дотримання комплексного підходу до забезпечення прав людини як з боку держави, так і громадянського суспільства.

1. Конституція України : Закон України від 28 черв. 1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254>.

2. Декларація про державний суверенітет України від 16.07.1990. Відомості Верховної Ради України. 1990. № 31. Ст. 429. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>.

3. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод : Конвенція Ради Європи від 4 лист. 1950 р. URL: http://zakon.rada.gov.ua/go/995_004.

Закритна Є. Є.

*курсант факультету підготовки
фахівців для органів
досудового розслідування
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ*

Науковий керівник:

Смірнова І. О.

*викладач кафедри теорії
та історії держави і права
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ*

ЗАХИСТ ПРАВ ЛЮДИНИ, ЩО ЗДІЙСНЮЄ ОБСЄ

ОБСЄ – це найбільша регіональна організація, в рамках якої згодом була створена загальноєвропейська система колективної безпеки, яка з'єднає в єдине ціле 57 держав та має 11 партерів по співпраці. Регіон відповідальності Організації охоплює Європу, Далекий Схід, Центральну Азію, крім того, вона підтримує зв'язки різного рівня та інтенсивності низки держав інших регіонів [2].

Історія ОБСЄ веде свій початок від 1954 року. На зустрічі міністрів іноземних справ 4 держави (США, Великобританія, Франція та СРСР). СРСР вперше запропонував провести нараду з безпеки в Європі. США та інші відмовились від цієї пропозиції, через те що воно було запропоновано в якості альтернативи НАТО і не сподівалося на участь США. Проте при